

אוניברסיטת בר אילן
הפקולטה למשפטים
אתיקה מקצועית
ד"ר נורית צימרמן
סמסטר א', תש"פ

מטרת הקורס ותכניו

מטרת הקורס היא להקנות לתלמידים/ות מידע בסיסי בדבר הדין הפוזיטיבי (חוק, פסיקה, כללי אתיקה, החלטות מוסדות לשכת עורכי הדין) המסדירים את העיסוק בעריכת דין, בד בבד עם פיתוחה של תובנה וראייה תיאורטית, לעיתים ביקורתית, כלפי כללים מסדירים אלו, וכלפי מקצוע עריכת הדין כמוסד משפטי חברתי המהווה חלק ממערכת הצדק.

הקורס יעסוק בסוגיות הנובעות מן העיסוק במקצוע עריכת דין, הן מנקודת מבט חיצונית למקצוע והן מתוך הסתכלות פנימית. נעמוד על תיאוריות המבקשות להסביר את מהות מקצוע עריכת הדין והמצדיקות את הכללים החלים עליו, על מגמות חדשות גלובאליות ומקומיות הרואות בעורכי דין נותני שירותים-מחד, ושומרי סף- מאידך. נעסוק בהשפעה של התפתחויות טכנולוגיות על הספקת שירותים משפטיים, על מקורות ההסדרים הרגולטורים החלים על עורכי דין, על מבנה לשכת עורכי הדין בישראל וסמכויותיה ועל כללי המשמעת המחייבים עורכי דין בישראל.

נעסוק בזכות לייצוג משפטי כזכות יסוד, במקורות להקצאת משאבים משפטיים לשם ייצוג ובכללים בדבר ייחוד המקצוע, אופן יצירת ייצוג וסיומו של קשר הייצוג המשפטי. נבחן את כללי המשמעת ונעמוד על סוגיות אתיות ספציפיות: חובת הנאמנות ללקוח לעומת חובות כלפי בית המשפט, כלפי הצד שכנגד וכלפי צדדים שלישיים והציבור; הרציונל והכללים בדבר ניגוד עניינים; דילמות הנובעות מחובת הסודיות והיסיון עורך דין לקוח. כמו כן נעסוק בשאלות של פרסומת, שכר טרחה והדרכים לגבייתו.

מטלות הקורס:

1. **קריאה:** הקורס מבוסס על קריאת החומרים לפני השיעור.
2. **קובץ חקיקה:** עליכם להצטייד בקובץ חקיקה עדכני בתחום המקצוע המשפטי ואתיקה מקצועית. ניתן כמובן לעשות שימוש במאגרי מידע ממוחשבים.
3. **בחינה:** בחינת הסיום בקורס, שמשקלה 100% מהציון, תיערך במתכונת של "ספרים סגורים". ניתן יהיה להכניס לבחינה את רשימת הקריאה וכן קובץ חקיקה.

רשימת נושאים וחומרי קריאה

נושא 1: גישות סוציולוגיות וגישות פילוסופיות ביקורתיות למקצוע עריכת הדין

1. עלי זלצברגר, קשר המשפטנים הישראלי: על לשכת עורכי הדין בישראל ובעלי בריתה, **משפטים** לב (1) (תשס"ב) 43, 45-53 (ההסדרה המוסדית של מקצוע עורכי הדין), 62-68 (סיכום ביניים; הסדרת מקצוע עריכת הדין בפרספקטיבות תאורטיות אפשריות). **לא מופיע במפורש במחברת**
2. נטע זיו, מי ישמור על שומרי המשפט?, פרק ראשון: מהי פרופסיה? מאפיינים, אחריות, הסדרה, עמ' 30-44 (2005). **גישת פונקציונלית (אמיל דוורקהים) או גישה ביקורתית-תועלתנית (מקס וובר)**

3. Richard Wasserstrom, *Lawyers as Professionals: Some Moral Issues*, 5 Human Rights 1-15, (1975). **עו"ד מוסרי טכנאי א-מוראלי - אין מוסר במעשיו**
4. Charles Fried, *Lawyer as Friend: The Moral Foundations of the Lawyer-Client Relation*, 85 Yale L.J. 1060, 1060-1061, 1071-1073, 1076-1086 (1977). **עו"ד מוסרי מכיוון שייצוג הוא מוסרי**
5. David Luban, *The Lysistratian Prerogative: A Response to Stephen Pepper* 1987 Am. Bar Found. Res. Journal 637, 637-643 (1987). **לא כל מה שחוקי מוסרי - החלטות בעלות תוקף מוסרי שכן עו"ד מחליט מי הלקוח שלו - תשובה לפטר שאומר שקידום אוטונומיה הוא תמיד טוב - גישה א-מוסרית**
6. צפייה בכתבה "Sixty Minutes: 'Lawyers Keep A lifelong Secret'", ודיון לאור הגישות של נושא מספר 2. **נאמנות ללקוח מצדיקה את פעולות עורכי הדין**

נושא 2: רגולציה של עורכי דין - גלובליזציה, שוק ומדינה

לא מופיע במפורש במחברת לגבי חלק זה

1. נטע זיו, מי ישמור על שומרי המשפט?, עמ' 44-48 (2005).
2. בג"צ 2334/02 עו"ד שטנגר נ' יו"ר הכנסת, פ"ד נח (1) 786. **הלשכה פוגעת בחופש התעסוקה - ביהמ"ש אומר שלא**
3. הצעת חוק איסור הלבנת הון (תיקון) - החלת חובת דיווח על נותן שירות עסקי ומשפטי, התשע"ז-2017. **ניסיון להטיל חובות מוגברות של דיווח על עו"ד - התנגדות הלשכה**
4. צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, ניהול רישומים של נותן שירות עסקי למניעת הלבנת הון ומימון טרור), תשע"ה-2014. **עו"ד נותן טופס זיהוי ללקוח - ומבצע הערכת מסוכנות**
5. Christopher Whelan & Neta Ziv, *Privatizing Professionalism: Client Control of Lawyers' Ethics*, 80 Fordham L. Rev. 2577 (2012). **לקוחות גדולים - לדוגמה וולמארט - מייצרים רגולציה למשרדי עו"ד**

נושא 3: מבנה לשכת עורכי הדין והדין המשמעתי

1. דרור ארד איילון, הרפורמה בדין המשמעתי, **אתיקה מקצועית** גיליון מס' 27 (12.7.2009). **דיון משמעתי בדלתיים פתוחות**
2. לימור זר גוטמן, הרפורמה בדין המשמעתי של עורכי הדין: האם תוקנו הליקויים? **המשפט טו(1) תש"ע 27-70**, נא לעיין בעמ' 28-41. **לשכה רק מעמידה לדין עו"ד שהיא שונאת - פוליטיזציה של הדין המשמעתי**
3. על"ע 1734/00 הועד המרכזי של לשכת עורכי הדין נ' עו"ד שפטל (פורסם בנבו, 1.1.2002).
4. בר"ש 2260/12 וועדת האתיקה המחוזית של לשכת עורכי הדין נ' אליעד שרגא (פורסם בנבו, 15.8.2012). **לא מופיע במפורש במחברת**
5. בד"א 54/17 ברק כהן, עו"ד נ' ועדת האתיקה של לשכת עורכי הדין בישראל - מחוז תל אביב והמרכז (16.7.2017) **מחאה כנגד בנקאים - עו"ד נהג בצורה לא הולמת - טענה שהלשכה מבצעת אכיפה סלקטיבית (זוכה)**
6. על"ע 2531/01 חרמון נ' הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בתל אביב יפו, נח(4) 55. **עו"ד שרצח (ויצא מהלשכה) הועמד לדין משמעתי אחרי 15 שנה - זוכה מכיוון שהיה שיהוי ארוך מידי (לא סביר)**

נושא 4: מי ראוי לייצג? סוגיית ייחוד המקצוע, טכנולוגיה ושירותים משפטיים

1. בג"ץ 9596/02 פיצוי נמרץ - המומחים למימוש זכויות רפואיות וביטוחים נ' שר המשפטים, פ"ד נח(5) 792. **חברת פיצוי - עו"ד עובד בחברה - כלל 11(ב) - אימוץ מידי של עמדת הלשכה - ביניים - מחוקק יכול לשנות**
2. ע"א 4223/12 המרכז למימוש זכויות רפואיות נ' לשכת עורכי הדין (פסק דין מיום 21.6.14).
3. נטע זיו, מי הזיז את העכבר שלי? טכנולוגיה, שירותים משפטיים מקוונים ואתיקה מקצועית, **עיוני משפט** לט (תשע"ו), 189-231: "מבוא" עמ' 190-193 וחלק ג' - "שירותים משפטים וטכנולוגיה" - הסגת גבול המקצוע" עמ' 215-227. **לא מופיע במפורש במחברת**
4. ת"א 50926-10-15 לשכת עורכי הדין בישראל נ' חשבים ה.פ.ב מידע עסקי בע"מ (2017)
5. ת"א 51587-10-13 לשכת עורכי הדין בישראל נ' דטהפקס בע"מ (פסק דין מיום 16.11.2014). **שירות משפטי דרך אפליקציות - לשכה תובעת ומפסידה**

לבנת פורן - פרשנות ס' 20 לפי תכליתו (הגנת הציבור) - 3 פרמטרים - שיקול דעת, פוטנציאל נזק, חלופה ללקוח

שירות משפטי דרך אפליקציות - לשכה מפסידה - מערערת - מושכת ערעור - נלחמת את מלחמות האתמול

נושא 5: הזכות לייצוג, יצירת ייצוג, סיום ייצוג, כשל בייצוג

1. רע"א 6810/97 **בן שושן נ' בן שושן**, פ"ד נא(5) 375. **פירוק שיתוף - גבר מיוצג - אישה לא - איבדה את הדירה**
 2. דנ"פ 2192/00 עו"ד נוי נ' אמינוף, פ"ד נד(2) 138. **חייב להמשיך ייצג לא פוגע בחופש העיסוק של עו"ד**
 3. בג"ץ 4974/92 עו"ד רובין נ' השופט סגלסון, פ"ד מו(5) 772. **לא מופיע במפורש במחברת**
 4. רע"א 15/05 עו"ד בלטר ואח' נ' אמיתי יגאלי, (פורסם בנבו, 23.8.2005).
- עו"ד יכול להפסיק ייצוג - אזרחי בהתאם לשיקולים של דחייה והשלב של ההליך (שיקולים משמעתיים)**

5. ייצוג: ייצוג נאשם בפלילים למרות התנגדותו, **אתיקה מקצועית** גיליון 21 (ינואר 2007) עמ' 5-6.
6. ע"פ 4865/09 עו"ד אביגדור פלדמן נ' בית המשפט המחוזי בת"א (פורסם בנבו, 9.7.2009)
7. בש"פ 3031/04 יושבייב נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 8.4.2004).

לקוח לא רוצה ייצוג - חיזור - רצח - לא שפוי - 2 קווי הגנה

נושא 6: חובת הנאמנות ללקוח וגבולותיה

1. על"ע 1747/91 ועד מחוז דרום של לשכת עורכי הדין נ' שמואל, פ"ד מו(4) 397. הזנחת טיפול
2. ע"א 3966/05 גולדבליט נ' שבת אי ידוע לקוח מצד העו"ד - חובת היידוע וההסבר
3. ת.א. (מחוזי, חיפה) 907/05 מרקו נ' עו"ד קלו ועו"ד ברק אי הסבר ללקוח זה פגיעה באוטונומיה
4. Tamara Relis, It's not about the money! A Theory of Misconceptions of Plaintiffs' Litigation Aims, 68 U. Pitts. L. Rev. (2007) לקוחות לא בהכרח רוצים כסף, אלא ייחס (התנצלות)
5. עמל"ע 51627-01-15 ועדת האתיקה של לשכת עו"ד מחוז ת"א נ' בר שלום ואח' (פורסם בנבו, 25.5.2015). העברת כסף במעטפה - שכר טרחה משם - ביהמ"ש אמר שזה בסדר

נושא 7: רשלנות מקצועית

1. ע"א 37/86 לוי נ' שרמן, פ"ד מד(4) 446, 454-467. החובה להיות בקי ומיומן בתחום בו מייצג
2. ע"א 3966/05 גולדבליט, עו"ד נ' שבת (פורסם בנבו, 2.1.2007) אי ידוע הקוח מצד העו"ד - חובת היידוע וההסבר
3. ת"א 422-03-11 (מחוזי מרכז) ראובן מועלם נ' עו"ד דן חי (פסק דין מיום 19.2.2013). ביטול ההסכם
4. ניהול סיכונים של עורכי דין ויועמ"ש, עליית מדרגה בתחום תביעות האחריות ודגשים לביטוח אחריות מקצועית - Glawbal, נובמבר 2014. לא מופיע במפורש במחברת
5. ע"א 7633/12 קבוצת גיאות בע"מ נ' גולדפרב לוי, ערן, מאירי, צפירי ושות', עורכי דין בע"מ (2014). לקוח מתעלם מעצה - מפסיד - חובת אזהרה על עו"ד - 3 פרמטרים: מי הלקוח, מה הסיכון, מורכבות הסוגיה

נושא 8: חובת הנאמנות כלפי בית המשפט והאיסור להטעות את בית המשפט

1. ע"א 6185/00 עו"ד חנא נ' מדינת ישראל, פ"ד נו (1) 366. איחור - הטלת סנקציה - ביטול בעליון - סנקציות במקרים קיצוניים
2. רע"א 11087/04 ניר ליסטר נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו 15.9.2005). עו"ד לא מגיע 3 פעמים - התנהגות לא קיצונית - סנקציה
3. עפג (מרכז) 38755-05-17 מדינת ישראל נ' מנחם פנסו (2017). עונשים רצופים - בטעייה במחדל
4. לימור זר גוטמן, חובת עורך הדין שלא להטעות את בית המשפט, עיוני משפט כד(2) (תשס"א) 413-419, 431-455. הטעייה בעצימת עיניים צריכה להיחשב למודעות. (לא התקבלה בפסיקה)
5. מספר החלטות של ועדת האתיקה הארצית בנושא איסור הטעיית בית המשפט (לדיון בכיתה). לא מופיע במפורש במחברת

נושא 9: חובת הנאמנות והזהירות כלפי הצד שכנגד וכלפי הציבור

1. ע"א 37/86 לוי נ' שרמן, פ"ד מד(4) 446, 461-480. הסתכלות בפרויקט נזיקית ופחות חוזית - ייצוג של 2 הצדדים בו זמנית
2. ע"א 6645/00 ע"א 6783/00 עו"ד ערד נ' אבן, פ"ד נו(5) 365. הלוואה קטנה - משכון מספרה - יחסי עו"ד - לקוח לצד מנגד
3. ע"א 2625/02 עו"ד נחום נ' דורנבאום, פ"ד נח(3) 385. שוק אפור - מישכון מוסווה - יחסי עו"ד לקוח לצד מנגד
4. רע"א 1103/09 עו"ד אליעזר חדד נ' עו"ד משה כהן (פורסם בנבו, 3.3.2009) לא מופיע במפורש במחברת
5. חוק איסור הלבנת הון (תיקון מס' 13), התשע"ד 2014. עו"ד נותן טופס זיהוי ללקוח - ומבצע הערכת מסוכנות
6. הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון) מינוי יועצים משפטיים של משרדים), התשע"ז 2017 לא מופיע במפורש במחברת

נושא 10: ניגוד עניינים

1. על"ע 6/88 עו"ד קובלר נ' הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בתל אביב, מד(4) 329. לא מופיע במפורש במחברת
2. ה"פ (מחוזי, ת"א) 30513-09-15 ג'רני הפקות בע"מ נ' עו"ד בעז גולן (פורסם בנבו, 14.3.2016). לא מופיע במפורש במחברת
3. בד"מ 69/97 עט ואתיקה גיליון 55 (אוקטובר 1999) עמ' 5-8. לא מופיע במפורש במחברת
4. בד"מ 18/98 עט ואתיקה גיליון 58 (יוני 2000) עמ' 5-12. לא מופיע במפורש במחברת
5. כללי לשכת עורכי הדין (עיסוק אחר) התשס"ג 2003 ניגוד עניינים

6. כללי לשכת עורכי הדין (ייצוג בעסקאות בדירות), התשל"ז 197 מותר ייצוג בכתב, אסור לייצג קבלן ולקוח

נושא 11: חיסיון וסודיות; סוגיית העבירה העתידית, מסמכים שהוכנו לקראת משפט

1. לימור זר גוטמן, הבטחת תקשורת חופשית בין עורך הדין ללקוח באמצעות חסיון עורך דין לקוח וחובת הסודיות האתית – קריאה לרפורמה, הפרקליט ספר וינר, עמ' 79 ו-118 (2009). לא מופיע במפורש במחברת
2. לימור זר גוטמן, חובת הסודיות וחסיון עורך דין לקוח, אתיקה מקצועית, גיליונות 14-20 ו-22 (8 רשימות מצורפות יחד). לא מופיע במפורש במחברת
3. רע"פ 751/15 אברג'יל נ' מ"י ולשכת עוה"ד (פורסם בנבו, 9.12.2015). פרטים הנוגעים לעצם מתן השירות אינם חסויים
4. על"ע 17/86 פלונית נ' לשכת עורכי הדין, פ"ד מ"א(4) 770, פסקאות 1-3, 10-5 לפסק הדין. חיסיון - שכר טרחה - עסקה מזויפת
5. ב"ש 90130/08 (מחוזי ת"א) ליברמן ואח' נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו 27.3.2008) לא מופיע במפורש במחברת
6. על"ע 5160/04 עו"ד אשד נ' הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בירושלים (פורסם בנבו, 22.3.05). לא מופיע במפורש במחברת
7. רע"פ 8873/07 הייניץ ישראל בע"מ נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 18.1.2010). חיסיון נקבע לפי אופי המסמך
8. רע"א 6171/17 פלוני נ' קופת חולים מאוחדת (2017). מסמך הודלף - לא סודי כבר, אבל עדיין חסוי
9. תפ (י ב) 28759-05-15 מדינת ישראל נ' ערן מלכה (2016). עו"ד מואשם עם לקוחו - חיסיון לא חל, אבל רק לגבי המידע ההכרחי ורק לגבי אותו הליך פלילי

נושא 12: שוק השירותים המשפטיים: פרסומת, שכר טרחה והדרכים לגבייתו

1. כללי לשכת עורכי הדין (פרסומת), התשס"א 2001
2. חוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א 1961, סעיפים 81-88.
3. כללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו 1986, כללים 9-11, 27-28, 39-44.
4. ע"א 9282/02 יכין חקל בע"מ נ' עו"ד יחיאל, פ"ד נח(5) 20. לא מופיע במפורש במחברת
5. ע"א 136/92 ביניש עדיאל עורכי דין נ' דניה סיבוס חברה לבניין בע"מ, פ"ד מז(5) 114. לא מופיע במפורש במחברת
6. בג"ץ 4330/93 עו"ד גאנץ נ' ועד מחוז תל אביב של לשכת עורכי הדין, פ"ד נ(4) 221. לקוח יכול לעבור בין עורכי-דין
7. אילן בומבך, הפעלת זכות הקיזוז ע"י עו"ד לאור המצב המשפטי הנוכחי, עט ואתיקה גיליון 61 (אפריל 2001), עמ' 1. לא מופיע במפורש במחברת
8. קיזוז שכר טרחה מכספים לטובת הלקוח, אתיקה מקצועית, גיליון 9 (מאי 2004), עמ' 6-7. לא מופיע במפורש במחברת